

rrid ngħid u għal dak li nkun inħoss minħabba l-kotra ta' kliem imħallat li fiha.

7. *Xi tfittex li tagħmel meta tikteb rumanz?*

Meta nikteb rumanz infittex il-plot, l-ambjent, il-psikoloġija tal-persunagġi u l-konsistenza tal-karattri tagħhom u li mir-rumanzi johroġ tagħlim li jista' jservi ta' gwida u esperjenza għaž-żmien ġejjieni.

Għar Dalam

ĠORG BORG

F'dan l-għar
fejn il-lejl mingħajr nħar
drajtu sew:

F'dan l-għar
fejn ġa saffi ta' sekli
tghattew;

F'dan l-għar
fejn bqajt rieqed u rieqed
ħawn ġew.

Poeżija

ĠORG BORG

ħawn tant enerġija
maħżuna
ġo dal-mikrokożmu ta' vers

li qed nistennieh
li jisplodi
u jsir
univers.

Kumpliment lil Ilsienna

DR CHARLES BRIFFA

ħara li fl-1971 tana t-traduzzjoni tal-*Hamlet* – biċċa xogħol oħra ta' ħila għaqlija – Ġużé Bartolo issa wasslilna t-traduzzjoni tiegħu tal-*Makbett* (1997). Mill-ewwel għat-tieni traduzzjoni tinħass maturita' sbejħa fix-xejritet stilistiċi, tant li ta' min iqisu b' traduttur tas-sengħa lil Bartolo. Mal-ewwel nissilli fiduċja li ftiit kont se nitlef bil-qari tal-Malti.

It-traduzzjoni tiddependi fuq għarfien lingwistiku u enċiklopediku tad-*'dinja vera'* ta' Shakespeare. Il-lingwa letterarja hija marbuta mal-kuntest u allura t-traduttur jeħtieġu jsolvi l-ambigwitatiet u d-diffikultajiet li johloq il-kuntest, jeħtieġu wkoll ikun jaf il-possibilitajiet li kapaċi johorġu minn silta. Nieħdu din is-silta biex nifmu aħjar:

"ħawn ħajjat Inġliż. Ġie ħawn għax seraq id-drapp minn qalziet li ħiet fuq il-moda Franciża. ħajjat, għaddi ġewwa; ħawnhekk issib fejn issaħħanħa l-ħadida tal-moġħdija." (*Makbett* It-Tieni Att, it-III Xena, V. 13-16)

F'din ix-xena tal-purtinar, imdaħħla biex ittaffi kemmxejn it-tensjoni tragika u toħloq kuntrast li jgagħalna nħossu kemm l-azzjoni tal-ħažen imxiet b' pass mhux normali, ittella' fuq il-palk nota ta' ħajja normali u fl-istess ħin iddoqq nota ironika. Fiha referenzi topiċi: jġififieri l-purtinar jirreferi għall-ġrajjet, drawwiet, modi, ċajt ta' żmienu. Is-silta li kkwotajna trid tattakka fuq żewġ naħat: lil dak il-ħajjat ta' żmien Shakespeare li ma jużax drapp biżżejjed biex iħit qalziet u għalhekk ifasslu qasir u ssikkat imma fl-istess ħin lill-klijent iżommlu l-ammont sħiħ ta' dak li suppost nefaq; u lid-drawwa tal-ħajjata Inġliżi li jikkupjaw wisq mill-modi barranin mingħajr ma jkunu originali. Mela fl-ambjent ta' din ix-xena jinħolqu żewġ kuntesti: il-kuntest tal-ħjata u l-kuntest tas-serq jew ta' l-ingann. Issa meta niġu għas-sentenza *"ħawnhekk issib fejn issaħħanħa l-ħadida tal-moġħdija"*, insibu li din toqgħod sew fil-kuntest tal-ħjata imma ma tixraqx għall-kuntest ta' ingann u serq. Fil-verżjoni originali nsibu *"here you may roast your goose"*. Minnu li *"goose"* tfisser il-ħadida tal-moġħdija tal-ħajjat (għax kellha għamla ta' wizża), imma l-logħob bil-kliem li l-idjoma Inġliża qed toffri ntilef. Għax fil-kuntest ta' serq u ingann hija referenza